

ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

УДК 347.1

О. Харитонова,

доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент Національної академії правових наук України,
завідувач кафедри права інтелектуальної власності та корпоративного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

Г. Ульянова,

доктор юридичних наук,
професор кафедри права інтелектуальної власності та корпоративного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

НЕПРАВОМІРНЕ ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Важливою фундаментальною задачею регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності є принцип непорушності права інтелектуальної власності (авторського права), який означає, що ніхто не може бути позбавлений права інтелектуальної власності або обмежений у його здійсненні, крім випадків, передбачених законом (ч. 3 ст. 418 Цивільного кодексу України). Так, випадки обмеження здійснення прав інтелектуальної власності встановлено нормами Закону України «Про захист суспільної моралі» від 20 листопада 2003 р., а також Закону України «Про правовий режим надзвичайного стану» від 16 березня 2000 р.

Не менш важливим є принцип поєднання особистих інтересів автора з інтересами суспільства, відповідно до якого суспільство має гарантувати автору необмежене використання його твору, з метою чого надає йому особисті немайнові та виключні майнові права. Твір може бути використаний лише за згодою автора та на підставі договорів на узгоджених з автором умовах. Однак якщо за згодою автора твір став доступним для широкого загалу, то він

не повинен також перешкоджати реалізації інтересів інших членів суспільства. Тому в законодавстві встановлено певні правила для вільного доступу до творчих здобутків усіх зацікавлених осіб [1, с. 665], які водночас є обмеженням прав автора. Так, Законом України «Про авторське право та суміжні права» від 9 травня 2011 р. передбачені випадки вільного використання творів без згоди автора та без виплати авторської винагороди.

Проблема поєднання інтересів автора й суспільства дедалі гостріше постає в умовах розвитку інформаційного суспільства та технічного розвитку, що зумовлює ще одну нагальну проблему – забезпечення належного використання об'єктів авторського права без порушення прав та інтересів творців.

Саме відносини у сфері інтелектуальної й творчої діяльності зазнали суттєвого впливу від розвитку інформаційних технологій і цифрового середовища. З одного боку, у результаті інтелектуальної, творчої діяльності відбувається поява нових технологій, а з іншого – з їх розвитком перед творцями та правоволодільцями постають нові

виклики у сфері запобігання неправомірному використанню об'єктів права інтелектуальної власності та захисту порушених прав.

У наукових дослідженнях дедалі більше уваги приділяється розгляду актуальних проблем захисту прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет. Серед праць, присвячених проблемам захисту прав в Інтернеті, варто назвати, зокрема, роботи І.Л. Борисенка, С.О. Ємельянчика, В.О. Жарова, О.В. Кохановської, М.О. Мельничука, Я.О. Шашенкова, С.І. Шевченка, Р.Б. Шишки.

Правова охорона об'єктів авторського права загострилась зі збільшенням кількості приватних веб-сайтів як банків інформації [2, с. 355]. У зв'язку із цим актуального значення набуває досягнення балансу між новими технічними можливостями, що спрощують доступ до об'єктів права інтелектуальної власності в мережі, та правовими гарантіями належного захисту прав їх творців та інших правовласників.

Варто зауважити, що в чинному законодавстві не визначено окремо перелік порушень прав інтелектуальної власності, які допускаються в мережі Інтернет. Водночас розвиток Інтернету зумовив появу не лише нових об'єктів права інтелектуальної власності, а й нових способів їх використання.

Одним із поширених порушень прав інтелектуальної власності є плагіат, який відомий із давніх часів. Прагнення отримати переваги від творчої, інтелектуальної діяльності для псевдомитців і псевдонауковців стає поштовхом для привласнення чужих результатів та видання їх як власних. Плагіат став незмінним супутником інтелектуальної діяльності, масштаби його зростають паралельно з розвитком сфери права інтелектуальної власності.

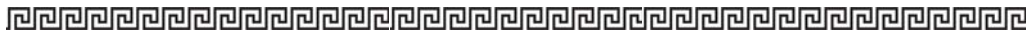
Звертаючись до плагіату в сучасному інформаційному суспільстві, необхідно вказати на два аспекти цієї проблеми: по-перше, «сприяння» мережі Інтернет і сучасних технологій вчиненню плагіату внаслідок спрощення

доступу до інформації, її копіювання, поширення тощо; по-друге, це плагіат як порушення прав у мережі Інтернет та поява його нових форм із метою приховування факту неправомірного запозичення чужих результатів творчої діяльності.

Технічний розвиток, розвиток мережі Інтернет суттєво спростили доступ до результатів інтелектуальної власності. Електронні бібліотеки, онлайн-музеї мали б стати вагомим підґрунтям для культурного збагачення суспільства. Водночас спостерігаються тенденція до зниження інтересу дітей і підлітків до книг, мистецтва, культурних цінностей, втрата навиків самостійної творчої роботи внаслідок використання готового матеріалу, розмішеного в мережі. Інтернет породив глобальну проблему сьогодення – необхідність пошуку компромісів між інтересами користувачів щодо необмеженого доступу до результатів інтелектуальної діяльності та інтересами творців щодо їх монополії на створені об'єкти, зокрема, задля забезпечення можливості отримання прибутку від інтелектуальної й творчої діяльності. Користувачі не замислюються над правомірністю та етичністю використання творів, музики з мережі Інтернет, оскільки першочергового значення набуває задоволення власних потреб унаслідок знецінення (не в матеріальному, що також має місце, а в ціннісному аспекті) чужої творчої й інтелектуальної діяльності.

Актуальність проблематики більше ніж очевидна та зумовлена тими загрозами, які наразі являє собою плагіат не лише з огляду на порушення прав авторів, а й для мистецтва, літератури, а особливо – національної науки та вищої школи. У загальному контексті вони призводять до псевдотворчості, псевдонауковості та збіднення інтелектуального потенціалу держави. Виграють від того лише плагіатори, для яких це один із засобів возвеличитись, зайняти «місце під сонцем» і потурати таким же плагіаторам. Зокрема, за видимості зростання кількісних показни-

ків у науці й вищій освіті якісний її аспект невпинно знижується, а людський складник інтелектуального потенціалу девальвується [3, с. 170].

У чому ж полягає сутність плагіату та які нові форми він набуває в цифровому середовищі?

З огляду на те, що плагіат визнається порушенням прав інтелектуальної власності, необхідно насамперед звернутись до його законодавчого визначення. Нині загальне визначення плагіату закріплене в Законі України «Про авторське право і суміжні права», визначення академічного плагіату передбачене Законом України «Про вищу освіту».

Відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права» плагіат – це оприлюднення (опублікування) повністю або частково чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору [4].

В.А. Єрмоленко визначає плагіат як повне чи часткове присвоєння авторства, що може виражатись лише в активних діях порушника, які вказують на наявність авторства на чужий твір або його частину в плагіатора. Способи плагіату є такими: зазначення особи, яка не брала участь у створенні твору, як співавтора або визнання її єдиним автором твору; привласнення авторства на частину твору, створену іншим співавтором; привласнення авторства на переклад твору (з метою маскування може змінюватись назва твору, імена головних героїв без фактичної зміни сюжету твору та його ідейно-тематичної побудови); використання чужих художніх образів у власному творі [5, с. 123–129].

Плагіат пов'язаний не з привласненням твору, а з порушенням прав щодо цього твору, які мають насамперед немайновий характер, оскільки порушується право автора іменуватись автором твору, а в подальшому – і право автора, яке має майновий характер (зокрема, право на відтворення) [6, с. 54].

Спільним для різних підходів до визначення плагіату є акцентування уваги на таких його рисах, як непра-

вомірне використання чужого об'єкта права інтелектуальної власності або його частини, привласнення авторства на об'єкт права інтелектуальної власності або його частину, обнародування неправомірно створеного твору.

Саме привласнення авторства на чужий твір є основною ознакою плагіату, яка вирізняє його від інших порушень прав інтелектуальної власності.

Право авторства або право на визнання людини творцем є немайновим і визнається як одне з ключових прав інтелектуальної власності.

Право на визнання людини творцем (автором, виконавцем, винахідником тощо) об'єкта права інтелектуальної власності закріплене в ст. 423 Цивільного кодексу України [7]. Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 14 Закону України «Про авторське право і суміжні права» автор має право вимагати визнання свого авторства шляхом зазначення належним чином імені автора на творі та його примірниках і за будь-якого публічного використання твору, якщо це практично можливо [8].

Право авторства може бути порушене внаслідок таких дій:

- привласнення авторства, що передбачає зазначення як автора твору особи, яка його не створювала;
- використання твору або його частини без зазначення імені автора (наприклад, розміщення в мережі Інтернет наукової статті, художнього твору без зазначення даних про їх автора);
- приписування авторства, щодо якого в науковій доктрині не вироблено єдиного підходу до визначення його в системі порушень прав інтелектуальної власності.

Сутність привласнення авторства полягає в здійсненні навмисних неправомірних дій, спрямованих на формування будь-яким способом уявлення про належність авторства на об'єкт інтелектуальної власності (або його охороноздатну частину) особі, яка не брала творчої участі в його створенні.

На практиці поряд із привласненням авторства поширеним є неправо-

мірне використання імені автора, яке полягає в приписуванні авторства на твір особі, яка не є його автором (так званий «антиплагіат»). Приписування авторства може відбуватись як із технічних причин (у зв'язку з помилкою видавництва), так і навмисно (з метою завдати шкоди честі автора, збільшити попит на результати творчої діяльності шляхом зазначення авторства відомого творця тощо). Приписування авторства дедалі частіше використовується також у мережі Інтернет із метою формування негативної інформації навколо певної особи (як правило, публічної особи), авторство якій приписується. Якщо авторство приписується фізичній особі, яка не є творцем, порушується її немайнове право – право на ім'я, що не належить до прав інтелектуальної власності. Спільним для приписування авторства та привласнення авторства є те, що під іменем особи видається певна інформація, автором якої така особа не була. Водночас під час плагіату привласнення авторства відбувається усвідомлено особою, яке це робить, тоді як під час приписування авторства особа переважно не знає й не має відповідної мети.

Досліджуючи проблемні питання порушення авторських прав у мережі Інтернет унаслідок плагіату, варто зазначити, що мережа виступає в декількох іпостасях.

По-перше, вона є середовищем поширення плагіату, оскільки чимало творів, створених унаслідок привласнення авторства, поширюються саме в мережі. При цьому мова має йти не просто про плагіат в авторському праві, хоча традиційно плагіат визнається саме порушенням авторських прав. Водночас привласнення результатів інтелектуальної власності відбувається не лише у сфері авторського права. Копіювання зовнішнього вигляду виробів, дизайну, основних елементів виробів відбувається дедалі частіше. У наукових, інформаційних публікаціях дедалі частіше зазначається про промисловий плагіат. Про плагіат ідеться у сфері

моди, у меблевій індустрії, машинобудуванні тощо. Привласнення авторства на об'єкти промислової власності полягає в представленні об'єкта промислової власності як свого особою, яка не є його автором, винахідником. Такі дії фактично є плагіатом. На нашу думку, запозичення в праві промислової власності можна розділити на дві категорії: а) підробку оригінальної продукції правовласника (у цьому разі порушники створюють абсолютно тотожну продукцію з використанням торгової марки, знака правовласника); її мета – видати контрафактну продукцію за оригінальну, при цьому якість підробки може бути абсолютно різною: від явних ознак підробки до високоякісної фальсифікації, коли підроблену продукцію від оригінальної може відрізнити тільки фахівець); б) копіювання порушником об'єкта промислової власності, його істотних ознак і подання їх як власної продукції. Вважаємо, що саме такі дії можуть бути визнані промисловим плагіатом.

По-друге, мережа є інформаційним ресурсом, який дає змогу виявити плагіат та запобігти поширенню незаконно створених об'єктів права інтелектуальної власності. Особливої актуальності це питання набуває в науковій сфері. Активну участь у боротьбі з науковим плагіатом в умовах сьогодення беруть такі суб'єкти: науковці, чий твори були неправомірно використані, які звертаються до редакцій журналів і видавництв та повідомляють про факт плагіату; вищі навчальні заклади, які розробляють положення про протидію плагіату, запроваджують використання спеціальних програм виявлення плагіату в роботах студентів тощо; пересічні громадяни, які виявляють факти плагіату та повідомляють про них, розміщуючи відповідну інформацію переважно в мережі Інтернет.

Крім того, в Інтернеті розміщені у відкритому доступі спеціальні програми, які дають змогу виявити плагіат у наукових роботах. Комп'ютерні програми мають свої переваги й недоліки.

Складність може полягати в тому, що програма буде виділяти всі випадки збігу, однак не всі вони є плагіатом. Тому з усіх випадків збігу текстів необхідно виділяти саме ті, які дійсно становлять плагіат. Однак перевагами таких програм є швидке виявлення й доведення випадків неправомірного запозичення чужого матеріалу та привласнення авторства.

Важливе значення для виявлення плагіату має розміщення на офіційних сайтах наукових журналів, науковими бібліотеками повних версій наукових статей, а також відкритий доступ до дисертаційних досліджень, що дає змогу не лише ефективно використовувати наукові досягнення під час написання наукових праць, а й виявляти випадки неправомірного запозичення чужого матеріалу.

По-третє, чимало об'єктів права інтелектуальної власності, які створюються з метою забезпечення функціонування мережі Інтернет, стають об'єктом посягання та привласнення авторства на них.

Поширеним порушенням прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет є плагіат контенту сайтів.

З юридичної позиції у веб-сайті можна виділити елементи, що є різними об'єктами правової охорони, у зв'язку із чим їх регламентація та захист можуть бути різними. Насамперед виділяють комп'ютерну програму, яка дає змогу розмішувати на сайті інформацію, користуватись сайтом, загалом забезпечує його функціонування. Також виділяють дизайн сайту, тобто авторську композицію графіки, шрифтів, структуру розміщення даних тощо [9]. З огляду на те, що веб-сайт являє собою добір певної текстової та графічної інформації, аудіо- й відеоінформації, він може бути визнаний як база даних. Крім того, на веб-сайті можуть розмішуватись різні об'єкти права інтелектуальної власності, які підлягають правовій охороні відповідно до чинного законодавства. Таким чином, веб-сайт у цілому або окремі його

складники виступають об'єктами права інтелектуальної власності та підлягають правовій охороні. Оскільки веб-сайт не передбачений серед об'єктів інтелектуальної власності, у наукових дослідженнях пропонується охороняти його окремі складники як різні об'єкти права інтелектуальної власності, зокрема, комп'ютерну програму та оригінальний підбір матеріалу – як об'єкти авторського права, а дизайн, оформлення сторінок – як промисловий зразок тощо.

Плагіат контенту сайту – використання на сайті чужого тексту, фотографій, відеофайлів тощо (контенту), опублікованого без згоди їх автора чи власника або без повного активного гіперпосилання на джерело, встановленого на кожній веб-сторінці, на якій використовується чужий контент.

До поняття контенту сайту входить декілька складників: текстовий, графічний, мультимедійний і рекламний контент, які тісно переплетені між собою. З розвитком інтернет-технологій текстовий контент набуває різного значення [10].

Оскільки під час плагіату запозичується як повністю об'єкт права інтелектуальної власності, так і його частина, важливе значення має визначення охороноздатності привласненої частини для кваліфікації дій як плагіату.

Відповідно до ст. 9 Закону України «Про авторське право і суміжні права» частина твору, яка може використовуватись самостійно, у тому числі й оригінальна назва твору, розглядається як твір. Умовами правової охорони частини твору, з огляду на положення цього закону, є творчий характер і вираження в об'єктивній формі (як основні умови охороноздатності будь-якого твору), можливість самостійного використання, для назви твору також оригінальність.

Варто зауважити, що в законі не визначено, чи є необхідним для встановлення факту плагіату дослівне оприлюднення (опублікування) твору під іменем іншого автора, чи незначні

перифразування не впливають на кваліфікацію дій плагіатора. Це питання, на яке немає відповіді в законодавстві, проте від вирішення якого залежить можливість встановлення в діях недобросовісного користувача плагіату. Визнання плагіатом лише дослівного обнародування (опублікування) об'єкта авторського права, на нашу думку, дасть широкі можливості для обходу вимог законодавства. Адже несуттєве внесення змін до запозиченого тексту, перифразування декількох речень дадуть змогу недобросовісним користувачам уникнути відповідальності за порушення авторських прав і не стануть на заваді вчиненню нових правопорушень у зазначеній сфері.

Крім того, ще один аспект має важливе значення під час визначення правомірності використання частини твору – перевищення меж вільного використання творів. Згідно зі ст. 21 Закону України «Про авторське право і суміжні права» допускається використання твору без згоди автора, проте із зазначенням його імені у випадках і межах, допустимих законом. З одного боку, таке використання об'єктивно необхідне з метою забезпечення інтересів широкого кола споживачів результатів творчої діяльності, а з іншого – відсутність чітких критеріїв такого використання, їх оціночний характер створюють можливості для зловживань, що в підсумку призводить до порушення прав автора.

Так, одним із найбільш витребуваних способів вільного використання творів є використання цитат. Цитата – це короткий уривок з опублікованих творів в обсязі, виправданому поставленою метою. У самому визначенні цитати закладено декілька оціночних категорій. По-перше, короткий уривок (якою кількістю слів, речень може оцінюватися розмір цитати; щодо чого варто визначати величину уривка: щодо роботи, у якій він використовується, або щодо роботи, з якої цитата береться). По-друге, обсяг, виправданий поставленою метою (в автора, який використовує цитату, уявлення про мету цитати

може бути одне, а в автора, чия праця використовується з метою цитування, – інше). У будь-якому разі під час цитування необхідне зазначення автора твору, що цитується. Однак як бути, якщо автор цитати вказав назву статті, джерело опублікування, сторінки, проте не вказав автора твору, який цитується? Чи буде таке цитування вважатись плагіатом? Інший випадок, якщо автор вказав суб'єкта, якому належить праця, що цитується, проте всупереч загальноприйнятим правилам не виділив початок і кінець цитати лапками та не зробив посилання на джерело, у якому опублікована цитована праця. З одного боку, автор праці, що цитується, вказаний, а з іншого – чітко не вказано ні початок, ні кінець запозиченого матеріалу, а також немає джерела, у якому можна перевірити правдивість інформації про зміст запозиченого фрагмента та його автора.

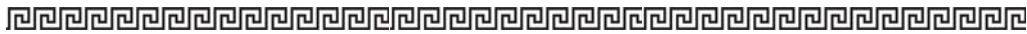
Для визнання дій щодо неправомірного використання твору як плагіату достатнім може бути привласнення авторства на частину чужого твору. Водночас збіг окремих фрагментів у творах, які належать різним авторам, не завжди може бути визнано плагіатом.

Під час оцінки частини твору, щодо якої виникає спір про привласнення авторства, варто виходити з таких моментів:

– це встановлення належності або неналежності частини твору до категорії об'єктів, що не підлягають правовій охороні як об'єкти авторського права (нормативні акти, офіційна інформація тощо);

– якщо спірний фрагмент не включено до переліку об'єктів, які не підлягають охороні, встановлюється його відповідність критеріям охороноздатності частини твору, передбаченим законом. Необхідно під час визначення частини твору, неправомірно використаної під час плагіату, виходити з двох критеріїв: обсягу запозиченого твору та сутнісного змісту запозиченого фрагмента. Ці два критерії повинні розглядатись одночасно, оскільки кожному

об'єкту авторського права притаманні свої особливості, структура, зміст.

Плагиатом контенту сайту можна вважати будь-яке дослівне відтворення тексту іншого автора обсягом понад 15 слів або 100 знаків, що не оформлене чи оформлене неналежним чином (не зазначений автор, вказані інший автор, інший сайт) за допомогою активного гіперпосилання; будь-яке відтворення відеофайлів іншого автора тривалістю більше 15 секунд, не оформлене або оформлене неналежним чином (не зазначений автор, вказані інший автор, інший сайт) за допомогою активного гіперпосилання. Дрібний плагиат контенту сайту – це парафраза (грец. *paraphrasis*), тобто виклад чужого тексту сайту із заміною слів і висловів без зміни смислового змісту запозиченого тексту [11].

Для перевірки контенту сайту на унікальність (плагиат) існують спеціальні сервіси (наприклад, www.copyright.com, www.antiplagiat.ru) [12].

Стрімкого поширення також набуває привласнення рекламних матеріалів у мережі Інтернет.

Зазначаючи про рекламу як об'єкт права інтелектуальної власності, варто наголосити на тому, що вона може складатись із різних результатів творчої діяльності. Як правило, реклама є поєднанням різних об'єктів авторського права (музичних, художніх, літературних). Крім того, важливою складовою частиною реклами є засоби індивідуалізації учасників цивільного обігу, які також підлягають правовій охороні як об'єкти права інтелектуальної власності.

Реклама як складний твір являє собою поєднання різнорідних результатів творчої, інтелектуальної діяльності (зокрема, об'єктів авторського права – музики, пісні, віршів; об'єктів суміжних прав – виконання; об'єктів права промислової власності – торговельних марок, географічних зазначень), які пов'язані між собою та утворюють єдиний об'єкт права інтелектуальної власності.

Заборона на незаконне запозичення рекламних матеріалів передбачена в декількох нормативно-правових актах. Так, відповідно до ст. 8 Закону України «Про рекламу» заборонено копіювання та імітування тексту, зображення, музичних чи звукових ефектів, що застосовуються в рекламі інших товарів, якщо інше не передбачено законами України у сфері інтелектуальної власності.

На жаль, незважаючи на існуючі можливості правомірного використання результатів творчої діяльності в різних видах реклами, на практиці трапляються непоодинокі випадки неправомірного запозичення окремих фрагментів реклами.

У мережі Інтернет можна знайти чимало інформації про «реклами-близнюки», на які вказують як фахівці в цій галузі або правовласники, так і уважні споживачі, які виявляють однакову рекламу. При цьому досить часто йдеться про плагиат у рекламі. У зв'язку із цим постає питання про те, чи дійсно дії із запозичення рекламних матеріалів можуть бути кваліфіковані як плагиат.

Цікаві ідеї, концепції рекламного повідомлення під час їх реалізації можуть принести досить великі прибутки. Як правило, будь-яка рекламна кампанія передбачає проведення попереднього узгодження рекламних матеріалів із рекламодавцем. При цьому виникає певна загроза щодо можливих недобросовісних дій із боку замовника реклами, а саме ознайомлення з матеріалами, розірвання договору про надання рекламних послуг, а потім використання без відповідних дозволів рекламних матеріалів у власних інтересах. Тому задля забезпечення прав та інтересів виробників рекламної продукції під час укладення договорів про надання рекламних послуг необхідно обов'язково визначити, що будь-які концепції, ідеї й матеріали, які стали відомі замовнику реклами, є комерційною таємницею, що належить виробнику реклами. Режим комерційної таємниці має зберігатись за рекламними матеріалами до

підписання акта прийому-передачі виконаних робіт.

Щодо плагіату в мережі Інтернет розрізняють рекламний і диверсійний плагіат. Рекламний плагіат виражається в тому, що рекламні плагіатори (з метою залучення покупців та/або відвідувачів) як заголовки та/або ключові слова навмисне використовують популярні імена та/або назви, які не мають нічого спільного із сайтом плагіатора. Диверсійний плагіат також є навмисним плагіатом. Він переслідує ті ж цілі, що й рекламний, проте також може використовувати як заголовки та ключові слова імена людей і назви тих сайтів, які є антиподами сайту-плагіатора, а тому здатні представити відомих людей і популярні сайти в абсолютно неправильному світлі. Деякі плагіатори використовують спеціальні прийоми, що не дають змогу (після виявлення обману) піти із сайту-плагіатора. Диверсійні сайти, у тому числі порнографічні, можуть навіть завдати шкоди комп'ютеру людини, яку вони заманили на свій сайт обманним шляхом [13].

Вважаємо, що використання лише відомих прізвищ чи імен не завжди може розцінюватись як плагіат. Якщо в рекламних повідомленнях із метою привернення уваги споживачів посилаються на імена відомих осіб без їх дозволу, має йти мова про порушення особистого немайнового права – права особи на ім'я, яке не обов'язково має бути пов'язане з правом інтелектуальної власності. Інша річ, якщо неправомірно запозичується фрагмент реклами, у якій використовується прізвище чи зображення відомої особи. У такому разі мова може йти про плагіат у рекламі.

Вважаємо за доцільне виділити два самостійні види плагіату у сфері реклами:

1) авторський плагіат, що передбачає привласнення авторства на рекламні матеріали, сутність якого полягає в представленні замовнику виробником реклами як власних рекламних матеріалів, у створенні яких плагіатор не

брав участі. У цьому разі під виробником реклами розуміється фізична особа, яка виробляє рекламу на виконання договору замовлення чи за трудовим договором. Насамперед мова йде про порушення права авторства особи, яка є справжнім автором рекламного повідомлення;

2) промисловий плагіат, що передбачає неправомірне запозичення зовнішньої форми вираження реклами як об'єкта права інтелектуальної власності (привласнення рекламних матеріалів повністю чи частково та використання їх у рекламі третіх осіб). У цьому разі порушуються насамперед права суб'єкта господарювання – замовника реклами.

Поряд із привласненням авторства на об'єкти права інтелектуальної власності в мережі Інтернет широкого поширення набувають нові форми використання результатів творчої діяльності, які дають змогу приховувати факт запозичення чужих інформаційних матеріалів (реплікація, ререйтинг).

Такі форми використовуються переважно засобами масової інформації, які діють у мережі Інтернет. Ці форми запозичення матеріалу з інших сайтів дають плагіаторам змогу економити кошти та час на отриманні нової інформації, висвітлювати актуальні події.

Одним із видів плагіату в інтернет-засобах масової інформації є реплікація. У «Вікіпедії» вказано, що реплікація – це процес копіювання даних з одного джерела на багато інших і навпаки, своєрідне «тиражування» чужого контенту без дозволу автора. Добре, якщо матеріал реплікують перевірений, адже зміни, помилки, зроблені з тих чи інших причин на одному сайті, можуть бути розповсюджені на інших, що зумовлює дезінформацію [14].

Другим поширеним способом використання інформаційних матеріалів у мережі Інтернет є ререйтинг, суть якого полягає в перефразуванні чужих матеріалів зі збереженням змісту й інформаційної цінності первинної інформації. Фактично ререйтинг є плагіатом,

оскільки передбачає привласнення чужого твору, однак має завуальовану форму.

Попри те, що рерайтинг не може бути визнано як правомірне використання інформаційних матеріалів, безпосередньо серед порушень прав інтелектуальної власності не законодавчому рівні він не передбачений. Крім того, довести факт перефразування буває вкрай складно, особливо якщо мова йде про висвітлення поточних подій, загальновідомої інформації, що може бути отримана з відкритих інформаційних джерел, новин тощо. На сьогодні рерайтинг – це своєрідний напрям «професійної» діяльності, сфера послуг, поширена в мережі. Чимало сайтів пропонують професійні послуги з рерайтингу та якісного перефразування текстів.

Виділяють два основні види рерайтингу:

1) простий (технічний). Під час такого рерайтингу проводиться заміна слів в оригінальному тексті на синоніми. Для створення таких матеріалів можна встановити синонімомайзер. Можна знайти в Інтернеті як платні, так і безкоштовні версії таких продуктів. Ця програма набагато прискорює роботу рерайтера. Пошукові системи сприймають такі тексти як унікальні, проте в них все одно розпізнається оригінальний текст, і якщо читач помітить, що цей текст він уже десь читав, йому це не дуже сподобається;

2) складний, або глибокий. Такий рерайтинг робиться для дорожчих і серйозних сайтів або видань, він наближений до копірайтингу. Проте принцип залишається тим же: рерайтер повністю зберігає зміст тексту без вживання своїх думок [15].

Таким чином, з розвитком інформаційних технологій та мережі Інтернет сфера інтелектуальної власності отримує нові виклики й можливості. Нові способи використання творів, які перебувають на межі правомірного та неправомірного запозичення, зумовлюють необхідність визначення нових

підходів до правового регулювання відносин у зазначеній сфері.

Ключові слова: права інтелектуальної власності, мережа Інтернет, порушення авторських прав, плагіат, рерайтинг, реклама.

Статтю присвячено дослідженню окремих порушень прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет. Визначено поняття плагіату та рерайтингу як порушень авторських прав у мережі Інтернет. Досліджено порушення прав на рекламу в мережі Інтернет.

Статья посвящена исследованию отдельных нарушений прав интеллектуальной собственности в сети Интернет. Раскрыто понятие плагиата и рерайтинга как нарушений авторских прав в сети Интернет. Исследовано нарушение прав на рекламу в сети Интернет.

The article is devoted to the investigation of individual violations of intellectual property rights in the Internet. The concept of plagiarism and rewriting as violations of copyright in the Internet is disclosed. The violation of the rights to advertising on the Internet was investigated.

Література

1. Цивільне право України : [підручник] : у 2 т. / за ред. Є.О. Харитонова, Н.Ю. Голубевої. – Х. : Одиссей, 2008–2008. – Т. 1. – 2008. – 832 с.

2. Шишка Р.Б. Атаки на исключительность прав на объекты авторского права / Р.Б. Шишка // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. – 2010. – № 929. – С. 351–357.

3. Шишка Р.Б. Плагіат та його прояви і небезпеки / Р.Б. Шишка // Часопис Київського університету права. – 2014. – № 4. – С. 170–176.

4. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 13. – Ст. 64.

5. Єрмоленко В.А. Криміналістична характеристика та класифікація найбільш типових способів вчинення пору-

- шень авторського права і суміжних прав / В.А. Єрмоленко // *Держава та регіони. Серія «Право»*. – 2011. – № 3. – С. 123–129.
6. Якушева Т.А. Плагиат: заимствование или присвоение. Как его видят в России и Германии / Т.А. Якушева // *Закон и право*. – 2007. – № 4. – С. 53–55.
7. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
8. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23 грудня 1993 р. // *Відомості Верховної Ради України*. – 1994. – № 13. – Ст. 64.
9. Черкасов А.Н. Сайт – сложный объект авторского права (некоторые аспекты проблемы) / А.Н. Черкасов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.comprice.ru/articles/detail.php?ID=42322>.
10. Дмитрів Л.Й. Якість текстового контенту сайту з погляду редактора / Л.Й. Дмитрів // *Вісник Книжкової палати*. – 2014. – № 9. – С. 1–3.
11. Ответственность за плагиат контента сайта / Сайт веб-студии «Антула» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.antula.ru/patent-2.htm>.
12. Обзор сервисов для проверки контента на уникальность (плагиат) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://texbov.su/?p=43>.
13. Поис А. Особое мнение. Нестандартная точка зрения. Ответы на вопросы : сб. статей / А. Поис [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://docviewer.yandex.ua/view/0/?*=hoEY7PY8L2a4NPWY2wx%2BRωgxy1F71nVybC16Imh0dHA6Ly93d3cucG9rcy5ydS92by9vc20uZG9jIiwidG10bGUiOiJvc20uZG9jIiwidWlkIjo1MCI sIn11joiNTUwNjEyOTc1MTQ3Njg1Njg1OCIsIm5vaWZyYW11Ij0cnVlLCJ0cyI6MTQ5NDIzNzAyNDQwNX0%3D&lang=ru
14. Панасенко А.Р. Явище плагиату в українській інтернет-журналістиці / А.Р. Панасенко // *International Scientific and Practical Conference "WORLD SCIENCE"*. – 2015. – № 4(4). – Vol. 4. – P. 73–74.
15. Давиденко О.А. Рерайтинг интернет-текста: приемы и принципы / О.А. Давиденко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://naub.oa.edu.ua/2012/rerajtynh-internet-tekstu-pryjomyta-pryntsypu/>.

